

V práci a vědění je naše spasení

Název emise: Osobnosti - František Ladislav Rieger

Den vydání: 24. října 2018

Hodnota: 27 Kč; kat. č. 1006 (ČP)

Rozměr známkového obrazu: 23 x 40 mm

Výtvarný návrh: Jan Kavan

Rytina: Václav Fajt

Druh tisku: OTr+HT

Papír: fl-an-OF; **Tisk:** PTC Praha

Tisková forma: 2x 50

Náklad: 1 mil.

FDC: OTp v barvě hnědočerné

Tisk: PTC Praha; **Náklad:** 3.200

revoluci. Podílel se i na přípravách slovanského sjezdu v Praze, na němž vystoupil na podporu zachování účasti Slovanů ve svazku Rakouského císařství, za předpokladu respektování jejich zájmů a práv. Tento takzvaný Austroslavismus byl jistou protivahou Panslavismu, který se naopak orientoval na sjednocení slovanských národů, samozřejmě pod vedením největšího z nich

– ruského. Příznivcem Austroslavismu byl i Karel Havlíček Borovský, který své původně panslavistické názory korigoval po osobní zkušenosti při pobytu v Rusku v první polovině 40. let. Jedním z projevů Austroslavismu bylo odmítnutí účasti českých zástupců na takzvaném Frankfurtském sněmu (1848-9), který prosazoval sjednocení Německa a Rakouska a zřízení Německého císařství v čele s Pruskem. Palacký a Rieger se však obávali velkoněmeckých tendencí (oprávněně – jak ukázal další vývoj, nejtragičtější pak o necelé století později), a tak namísto toho usilovali o zachování Rakouska a jeho federalizaci. Tady můžeme hledat původ slavného Palackého výroku *Kdyby nebylo Rakouska, musili bychom ho vytvořit*. Ten byl později – a je někdy dodnes – nesprávně vykládán jako výraz nevhodné loajality k utlačovatelskému režimu, ve skutečnosti však šlo o prozíravý postoj tvář v tvář rozpínajícímu se německému vlivu. Naděje na federalizaci Rakouska však po potlačení revoluce zhasly, v roce 1949 byl rozpuštěn Kroměřížský sněm, jehož byl Rieger poslancem, a ten pak nakrátko obrátil svůj zájem ke sněmu frankfurtskému, v němž viděl alespoň naději na demokratizaci a spojení liberálních politických sil bez ohledu na otázku národnosti. I činnost frankfurtského sněmu však byla ukončena a nastalo období represí a upevňování absolutistického režimu. Jedenatřicetiletý Rieger v oprávněných obavách z pronásledování úřady odjel do zahraničí, kde se věnoval studiu národohospodářství. Domů se vrátil až v roce 1851. Zjevně z politických důvodů mu bylo znemožněno stát se docentem na pražské Univerzitě. Věnoval se tedy opět otázkám národohospodářským a organizování rozvoje průmyslu, později byl činný i jako redaktor naučného slovníku. V roce 1853 se oženil s dcerou Františka Palackého, jehož byl po léta nejbližším spolupracovníkem.

Rieger měl v životě mnoho zájmů, kulturních, uměleckých, vědeckých, politických, a především byl opravdovým českým vlastencem. Už jako mladík se stýkal snad se všemi předními osobnostmi tehdejší české společnosti, výčet jejich jmen by se podobal rejstříku z učebnic dějepisu a literatury. Jeho nadšení pro národní věc a obecně i pro zájmy Slovanů způsobilo, že jako čtyřiařdvacetiletý byl z politických důvodů zatčen – měl podporovat polské emigranty, kteří vystupovali proti rozdělení jejich vlasti mezi Rusko, Prusko a Rakousko. Zatčení Riegrovi znemožnilo působit jako právník ve státních službách a nejspíš i způsobilo šestiletý odklad, než v roce 1847 získal titul JUDr. Více se tedy věnoval otázkám národohospodářským, angažoval se v Jednotě ku povzbuzení průmyslu v Čechách, založené z iniciativy nejvyššího purkrabího Království českého Karla Chotka (to je ten, po němž jsou v Praze pojmenovány sady a ulice pod Hradem, jako výraz vděčnosti za jeho veliký přínos hlavnímu městu a Českým zemím obecně). Tento původně spíše na aristokraty zaměřený spolek sehrál výraznou úlohu v hospodářském životě země, která se i díky němu stala průmyslově nejrozvinutější součástí habsburské monarchie.

V revolučním roce 1848 se Rieger spolu s Palackým a dalšími šesti osobnostmi stal členem vládní rady, kterou v Českém království jmenoval místodržící Thun ve snaze zmírnit politické napětí a předejít otevření

Do politiky se Rieger vrátil po pádu Bachova režimu v roce 1860 a o jeho významném postavení v ní svědčí i skutečnost, že jej přijal sám císař, kterému předal memorandum s požadavky českého národa. Byl zvolen do rakouského parlamentu (Říšské rady), jeho tchán Palacký se stal členem Panské sněmovny. Naděje na federalizaci Rakouska a posílení postavení jednotlivých zemí v něm však byly opět zklamány, a tak Rieger a další přední staročeští politikové zvolili cestu pasivní rezis-

– ruského. Příznivcem Austroslavismu byl i Karel Havlíček Borovský, který své původně panslavistické názory korigoval po osobní zkušenosti při pobytu v Rusku v první polovině 40. let. Jedním z projevů Austroslavismu bylo odmítnutí účasti českých zástupců na takzvaném Frankfurtském sněmu (1848-9), který prosazoval sjednocení Německa a Rakouska a zřízení Německého císařství v čele s Pruskem. Palacký a Rieger se však obávali velkoněmeckých tendencí (oprávněně – jak ukázal další vývoj, nejtragičtější pak o necelé století později), a tak namísto toho usilovali o zachování Rakouska a jeho federalizaci. Tady můžeme hledat původ slavného Palackého výroku *Kdyby nebylo Rakouska, musili bychom ho vytvořit*. Ten byl později – a je někdy dodnes – nesprávně vykládán jako výraz nevhodné loajality k utlačovatelskému režimu, ve skutečnosti však šlo o prozíravý postoj tvář v tvář rozpínajícímu se německému vlivu. Naděje na federalizaci Rakouska však po potlačení revoluce zhasly, v roce 1949 byl rozpuštěn Kroměřížský sněm, jehož byl Rieger poslancem, a ten pak nakrátko obrátil svůj zájem ke sněmu frankfurtskému, v němž viděl alespoň naději na demokratizaci a spojení liberálních politických sil bez ohledu na otázku národnosti. I činnost frankfurtského sněmu však byla ukončena a nastalo období represí a upevňování absolutistického režimu. Jedenatřicetiletý Rieger v oprávněných obavách z pronásledování úřady odjel do zahraničí, kde se věnoval studiu národohospodářství. Domů se vrátil až v roce 1851. Zjevně z politických důvodů mu bylo znemožněno stát se docentem na pražské Univerzitě. Věnoval se tedy opět otázkám národohospodářským a organizování rozvoje průmyslu, později byl činný i jako redaktor naučného slovníku. V roce 1853 se oženil s dcerou Františka Palackého, jehož byl po léta nejbližším spolupracovníkem.

Do politiky se Rieger vrátil po pádu Bachova režimu v roce 1860 a o jeho významném postavení v ní svědčí i skutečnost, že jej přijal sám císař, kterému předal memorandum s požadavky českého národa. Byl zvolen do rakouského parlamentu (Říšské rady), jeho tchán Palacký se stal členem Panské sněmovny. Naděje na federalizaci Rakouska a posílení postavení jednotlivých zemí v něm však byly opět zklamány, a tak Rieger a další přední staročeští politikové zvolili cestu pasivní rezis-

tence, kdy dokonce opakovaně došlo k zániknutí jejich mandátů, protože se po volbách nedostavili do sněmovny. Tato politika ale nepřinesla očekávané výsledky, a tak Riegrův vliv postupně slábnul. Po smrti Palackého (1876) se sice stal nejvýznamnějším českým politickým představitelem, ale trpělivost voličů byla vyčerpána a do čela národního usilování se dostaly jiné strany, především mladočeši. Čtyři roky před koncem století byl Rieger císařem povýšen do stavu svobodných pánů, což byl v Rakousku základní stupeň vyšší šlechty (v Uhersku byl ekvivalentem titulu barona), a stal se členem Panské sněmovny. Když o šest let později zemřel, dostalo se mu v nekrolozích mnoha pochval a ocenění. Masaryk o něm napsal: „*Před čím se všichni skláněli, byla láska a věrnost Riegrova jeho politickým ideálům, neúmornost jeho práce, jeho osobní poctivost a nezištnost.*“

S výhodou historického odstupu samozřejmě může řadu Riegrových postojů vidět kriticky, ale jsem přesvědčen, že vždy uvažoval a jednal tak, aby co nejvíce prospěl svému národu a zemi. Mně je na něm ne sympatičtější jeho činnost národohospodářská a v jejím rámci jeho krédo *laissez faire* (= nechte plynout), tedy zásada, že do ekonomiky nemá stát zasahovat a snažit se ji řídit. Nejde však o zjednodušené „trh vyřeší vše sám“ – Rieger jako právník zastával zásadu, že úkolem státu je vytvořit pro něj jasný a pevný rámec. Takové prostředí je podle Riegrova „jedinou správnou cestou ke zlepšení sociálního postavení lidstva“. U příležitosti vydání známky ke 200. výročí Riegrova narození si říkám, jak by asi se svými politickými, filosofickými a ekonomickými názory dopadl dneska. Obávám se, že neslavně – národ už je v Evropě pomalu neslušné slovo, centralizace se rozpíná do netušených rozměrů a o „svobodném trhu“ se v době dotací a četných regulací už opravdu nedá mluvit...

Riegrova rodina zanechala stopu i v našem oboru. Jeho vnuk (a tedy pravnuček Palackého) Bohuš Rieger, povoláním diplomat, byl nadšeným sběratelem a předním znalcem klasických známek. Část jeho pozůstalosti celistvostí staroněmeckých států jsme měli příležitost vidět v nabídce jedné z nedávných aukcí Profil. Šlo vsměs o nádherné kusy, které získával v aukcích po celé Evropě už od dvacátých let minulého století a vynakládal na ně snad celý výnos rodinného velkostatku Maleč nedaleko Chotěboře (ten koupil F. L. Rieger v roce

1862, na zdejší zámku často pobýval i jeho tchán Palacký, který tu napsal velkou část svého stejnojmenného díla *Dějiny národu českého v Čechách a na Moravě*; Riegrovi potomci statek po roce 1989 získali v restituci zpět).

Riegrova rodina o odkaz svých slavných předků pečuje dodnes. Spolu s Národním muzeem provozuje Památník Františka Palackého a Františka Ladislava Riegrova v domě v Palackého ulici v Praze, kde oba žili. Prohlédnout si tu můžeme původní vybavení pokojů a pracovny, a rovněž etnografické sbírky Palackého vnučky Libuše Bráfové. A dokonce se kvůli tomu ani nemusíte vypravit do Prahy, památník má hezkou prezentaci na YouTube.

Známka k 200. výročí je zdařilá. Riegrův portrét na ní je věrný a zvolený státnický postoj odpovídá jeho postavení v čele národa, kde vystřídal Palackého. Když se pak podíváte lupou, všimnete si, že řada linek na okraji portrétu je zdvojená. Nejde však o chybu moletáže, ale o výtvarný záměr, který dílu dodává plastičnosti. Důstojná je i zvolená barevnost, navíc dobře harmonizující s kresebnou výzdobou obálky dne vydání. Tu tvoří pohled na Riegrův psací stůl, s podobiznou Palackého vlevo, slovníkem, na jehož vydání spolupracoval, a v pozadí s úvodem jednoho z Riegrových stěžejních textů – Prohlášení práv člověka a občana. Velmi hezké je i obdélníkové razítko s Riegrovým ozdobným monogramem a domicilem jeho rodného města Semily.

O bezvadné provedení emise se postarala Poštovní tiskárna cenin. A když teď tak držím novou FDC v ruce, říkám si, že by Česká pošta měla ještě zvážít, zda neudrží mnohaletou a osvědčenou tradici rotačního ocelotisku kombinovaného s hlubotiskem – tohle je totiž dobrý příklad, že na rotačce Wifag umíme tisknout známky světové kvality! FB

